

Naturalisatietoets: Hindernissen op weg naar het Nederlandschap

Sinds 1 april 2003 is de Rijkswet op het Nederlandschap gewijzigd. Ieder die zich aanmeldt met het verzoek om Nederlander te worden, moet aantonen dat hij of zij voldoende kennis heeft van de Nederlandse maatschappij en het Nederlands beheerst op taalniveau 2. Wat zijn de gevolgen van deze regeling voor analfabeten of semi-alfabeten?

INEKE VAN DE CRAATS/ KATHOLIEKE UNIVERSITEIT NIJMEGEN*

In het verleden kon het gebeuren dat een wettig in Nederland verblijvende buitenlander die zich bij de gemeente meldde om zich te laten naturaliseren, door een gemeente-ambtenaar getoetst werd op zijn kennis van Nederland door de vraag goed te beantwoorden wie de koningin van Nederland was. Als de kandidaat-Nederlander het ook niet te beroerd deed in het korte gesprekje daaromheen, werd zijn verzoek tot naturalisatie officieel ingediend. Ambtenaren gingen verschillend tewerk: waar de een alleen vroeg naar de naam van de koningin had de ander een compleet examen opgesteld. Niet alleen om bovengenoemde ongelijkheid te voorkomen, maar ook om recht te doen aan het inburgeringsbeleid is met ingang van 1 april 2003 de naturalisatietoets ingesteld.

De naturalisatietoets

De toets bestaat uit twee delen. In deel 1 van de toets wordt kennis over de Nederlandse maatschappij en de Nederlandse staatsinrichting getoetst in 40 vragen waarvan er 28 goed beantwoord moeten worden. De toets, die op de computer moet worden gemaakt, gaat over de onderwerpen: werk, inkomen en geldzaken, wonen, gezondheid, verkeer en vervoer, en staatsinrichting (denk aan verkiezingen, gemeente en grondwet). De uitslag van de toets is direct bekend en men kan zich bij slagen meteen aanmelden voor deel 2.

In deel 2 wordt de kennis van het Nederlands op vier vaardigheden getoetst: lezen, luisteren, schrijven en spreken. Het niveau van de toets is gelijk aan NT2-niveau 2.

Voor alle onderdelen – ook voor luisteren en spreken – wordt gewerkt met toetsboekjes waarin het goede antwoord omcirkeld moet worden. De vragen en opdrachten staan wel steeds

op een instructiecassette en kunnen in het opgavenboekje nagelezen worden.

Als de kandidaat geslaagd is voor beide onderdelen, ontvangt hij een certificaat waarmee het Nederlandschap aangevraagd kan worden.

Aanmeldingsprocedure en kosten

Als men genaturaliseerd wil worden, meldt men zich eerst aan bij de gemeente. De gemeente geeft alle informatie over naturalisatie en verwijst door naar een ROC als er een naturalisatietoets afgelegd moet worden. Om de toets af te kunnen leggen moet men zich zelf schriftelijk aanmelden bij een van de acht ROC's die de toets mogen afnemen. Als het formulier en de benodigde kopieën bij het betreffende ROC zijn aangekomen,

Wat is taalniveau 2?

De taalgebruiker kan met redelijk gemak korte gesprekken voeren in standaard situaties mits de gesprekspartners, waar nodig, hulp bieden. Hij kan vragen stellen en beantwoorden en ideeën en informatie uitwisselen over vertrouwde onderwerpen in voorspelbare alledaagse situaties.

Van radio- en tv-berichten begrijpt hij de essentie, mits het spreektempo laag is en het onderwerp en de context vertrouwd zijn.

Hij kan eenvoudige duidelijk gestructureerde teksten lezen voor informatie en instructie. Hij kan korte, informele briefjes schrijven en boodschappen noteren in telegramstijl.

Bron: Eindtermen Educatie, Referentiekader NT2, PROVE.

krijgt de kandidaat een bevestiging en een factuur. De totale kosten voor de hele procedure van toetsen zijn niet gering. Deelname aan deel 1 kost 80 euro en deelname aan deel 2 150 euro. Bij herkansing – na een halfjaar – betaalt men hetzelfde bedrag, maar bij deel 2 is herkansing per onderdeel mogelijk (60 euro). Pas na betaling krijgt de kandidaat de oproep. Voor een herkansing moet men een halfjaar wachten.

Vrijstelling en ontheffing

In enkele gevallen is men vrijgesteld van een naturalisatietoets. Dat is voornamelijk het geval als de aanvrager al blijkt gegeven heeft van voldoende kennis van het Nederlands. Blijk van voldoende kennis is een diploma van een Nederlandse opleiding, van wetenschappelijk onderwijs tot een opleiding in het kader van het leerlingwezen, een met goed gevolg afgelegd Staatsexamen I of II of een Certificaat Inburgering met minimaal het niveau KSE-2 (volgens de tekst van de brochure). Het is trouwens beter hier te spreken van NT2-niveau 2 dan van KSE-niveau 2, aangezien de KSE-niveaus een opleidingsniveau impliceren. Het is ook mogelijk om voor ontheffing in aanmerking te komen. Dat is het geval bij medische of taalgerichte belemmeringen. Volgens de brochure** moet onder medische belemmeringen worden verstaan: doofheid, blindheid, spraakstoornissen of geestelijke belemmeringen, en moet bij taalgerichte belemmeringen worden gedacht aan: woordblindheid, analfabetisme of een beperkt leervermogen. De aanvrager moet dan zelf aan de gemeentebestuur via een doktersverklaring of een andere verklaring aantonen dat hij in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke ontheffing. Meestal wordt de aanvrager dan doorverwezen naar het ROC Amsterdam, waar men onderzoekt of een deel van de naturalisatietoets afgelegd kan worden. Dat onderzoek kost 148 euro, te betalen aan het ROC Amsterdam.

De 'gehandicapte' aanvrager van naturalisatie

Een klein rekensommetje leert dat 'gehandicapte' indieners van een verzoek tot Nederlanderschap het niet alleen veel moeilijker hebben maar ook nog veel meer moeten betalen om het verzoek in te dienen en de reis naar Amsterdam te maken. Het lijkt me vrij gemakkelijk om een doktersverklaring te krijgen bij doofheid en blindheid, maar waar haal je een verklaring vandaan dat je geestelijke belemmeringen ondervindt? Is dat misschien een verklaring dat je opgenomen bent geweest in een psychiatrische inrichting vanwege oorlogstrauma's (wat bij Vietnamezen die allang in Nederland zijn wel voorkomt) of dat je speciaal onderwijs

hebt gevolgd? Leuk is het niet zulke verklaringen te moeten geven. En moeten spraakstoornissen door de dokter beoordeeld worden of mag een logopedist dat doen? Wie moet een verklaring van woordblindheid afgeven? Het is trouwens niet eenvoudig om bij allochtonen dyslexie te constateren, en eigenlijk zou dat in de moedertaal getest moeten worden. Gebeurt dat ook? En hoe zit het met analfabeten? Kunnen zij een verklaring overleggen dat zij zoveel uur een alfabetiseringscursus hebben gevolgd ook zonder verbluffende resultaten maar met veel inspanning?

Voor het behalen van de toetsonderdelen lees- en schrijfvaardigheid hebben de meeste analfabeten en semi-analfabeten (die wel een cursus gevolgd hebben) geen kans, maar bij luister- en spreekvaardigheid moeten zij toch wel een redelijke kans van slagen kunnen hebben, als de toetsvorm lees- en schrijfvaardigheid inderdaad uitgebannen heeft. Vooral voor mensen die een alfabetiseringstraject NT2 doorlopen hebben en die hun inzet om Nederlands te leren getoond hebben, moet er een redelijke mogelijkheid zijn om voor naturalisatie in aanmerking te komen.

Eigenlijk proef ik in deze ontheffingsclausule dat de wetgever wel degelijk aan de probleemgevallen heeft gedacht, maar zich niet gerealiseerd heeft wat een extra inspanning het die groep mensen kost om aan de voorwaarden te voldoen. Als ik een (semi)analfabete, wettig verblijvende allochtoon was, zou ik me wel twee keer bedenken voordat ik aan deze onderneming begon, maar als de angst om later alsnog uitgewezen te worden ten gevolge van gewijzigde politieke omstandigheden je ertoe brengt die weg toch op te gaan, dan is het niet gepast daarvoor meer te betalen – voor het onderzoek bij het ROC Amsterdam plus aanvullende onderdelen van de naturalisatietoets – dan je goedopgeleide, lezende, niet dove of blinde landgenoot. Ook oudkomers zijn overigens genoodzaakt meer te betalen dan inburgeraars. Bij inburgeraars wordt het niveau dat op de eindtoets behaald werd, op het certificaat aangegeven. Dit certificaat geeft bij het behalen van niveau 2 recht op ontheffing. Voor oudkomers bestaat zo'n certificaat niet. Daardoor zien zij zich toch gedwongen de naturalisatietoets af te leggen en te betalen.

Een telefoontje met de afdeling Uitvoering Naturalisatietoets ROC Amsterdam kon al veel verhelderen. Zo is het de bedoeling dat een aanvrager met taalgerichte belemmeringen meteen wordt doorverwezen naar het ROC Amsterdam. De aanvrager moet dan wel een verklaring hebben van het ROC waar hij of zij een cursus heeft gevolgd, waaruit de duur van

K A D E R S

de cursus en het behaalde niveau blijken. Een team van specialisten, waaronder remedial teachers, van het ROC Amsterdam bekijkt dan of binnen een termijn van vijf jaar alsnog een NT2-niveau 2 bereikt kan worden. Sinds de invoering van de nieuwe regelgeving zijn intussen zestig mensen naar het ROC Amsterdam verwezen waarvan het overgrote

deel analfabeten of semi-analfabeten betrof.

* Met dank aan Paula Lindeman van het Mondriaan College en Hannie Snel van ROC Twente Plus.

** De brochure is getiteld: *De naturalisatietoets, uw eerste stap naar het Nederlanderschap* en is op gemeentehuizen verkrijgbaar.

S I G N A L E M E N T E N

Werkgroep Alfabetisering en laagopgeleiden

Binnen de Beroepsvereniging van Docenten Nederlands als Tweede Taal is een werkgroep 'Alfabetisering en laagopgeleiden' opgericht voor leden (docenten) uit het werkterrein van de ISK's en de volwasseneneducatie. Doel is uitwisseling van lesmateriaal en informatie over de organisatie van lessen en het leren van analfabeten, bijvoorbeeld over trajecten, materialen voor mondelinge vaardigheden en portfolio's. Informatie en opgave bij de voorzitter, Susanna Strube, s.strube@mondriaan.nl

Landelijke Uitwisselingsdag Nedwerk NT1: 26 maart 2004

De Stichting Landelijk Netwerk Nederlandstaligen in de (basis)educatie (Nedwerk NT1) stelt zich ten doel de belangen van Nederlandssprekende niet- of laagopgeleide (potentiële) deel-

nemers te behartigen. Ook dit jaar organiseert Nedwerk NT1 een Landelijke Uitwisselingsdag en wel op vrijdag 26 maart 2004 in Congrescentrum De Eenhoorn te Amersfoort. Tijdens deze dag worden de uitvoerende werkers in de educatie van alle ROC's in Nederland en België in de gelegenheid gesteld om, door middel van workshops en informele ontmoeting, kennis uit te wisselen. Informatie over het programma, kosten, en aanmelden: **vóór 20 februari 2004** bij het secretariaat van Nedwerk NT1 (Anne-Marie Verhagen) te bereiken per e-mail: nedwerk.nt1@12move.nl of per telefoon: 0618237876.

Interessante websites

www.coutinho/alfanieuws: een site om als lezer regelmatig te bezoeken.

www.nedwerk-nt1.nl: Op deze website

vindt u informatie over de Stichting Nedwerk NT1.

Via het gratis (24 uur per dag te bereiken) informatienummer 0800-0234444 kunnen mensen zich aanmelden voor een cursus. Zij worden dan doorverwezen naar het voor hen dichtstbijzijnde ROC. Het is ook mogelijk om leaflets, kaarten en andere promotieartikelen te bestellen via het Nedwerk NT1 (www.nedwerk-nt1.nl/producten).

www.NT2puntNL.kennisnet.nl: zie ook onder nieuws.

<http://taalunieversum.org/onderwijs/tijdschriften>: hier vindt u korte samenvattingen van nieuwe artikelen uit Nederlandse en Vlaamse vakbladen over het onderwijs Nederlands (met onder andere *Leesgoed*, *Les*, *Levende Talen*, *Moer*, *Profiel*, en *Toon*).

D E K R A N T I N D E K L A S

Deze keer een kort, maar prachtig hodja-verhaal uit Turkije. Hodja is een van de centrale personages uit de Turkse orale cultuur. Dit verhaal werd mij verteld door een Turkse collega, Yasemin Bayyurt. Haar grootouders vertelden haar dit verhaal toen ze nog klein was. Het verhaal spreekt voor zichzelf, moeilijke woorden staan er nauwelijks in. De verleden tijd vraagt misschien weer even aandacht, en niet alle cursisten zullen woorden als 'iemand' en 'niemand' kennen.

JEANNE KURVERS/UNIVERSITEIT VAN TILBURG